CULTUUR

BELEID

LEUDAL
2026-2031

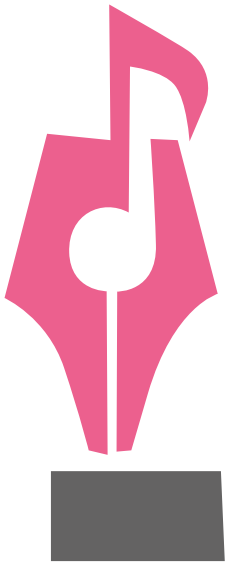
EEN
LEVEN
LANG
CULTUUR

Gemeente leudal

INHOUD

INLEIDING	**3**
SAMENVATTING	**4**
WAT IS CULTUUR?	**5**
HUIDIGE SITUATIE	**6**
ONTWIKKELINGEN	**7**
De wereld om ons heen	7
De waarde van cultuur	8
Landelijk beleid en wettelijke kaders	9
HOOFDDOEL, SUBDOELEN EN SDG'S	**10**
PROGRAMMALIJN 1	**11**
PROGRAMMALIJN 2	**12**
PROGRAMMALIJN 3	**13**
COMMUNICATIE	**14**
FINANCIËN	**14**
MONITORING	**15**
BRONVERMELDING	**15**

EEN LEVEN LANG CULTUUR

INLEIDING

VOOR U LIGT HET CULTUURBELEID 2026 – 2031 VAN DE GEMEENTE LEUDAL.

Cultuur is van en voor iedereen. Het maakt deel uit van ons dagelijks leven. Inwoners maken samen muziek, zingen in een koor, schilderen en tekenen, vieren carnaval, of gaan naar een voorstelling. De waarde van cultuur is niet te onderschatten. Het draagt bij aan plezier, ontspanning en persoonlijke ontwikkeling en verbinding. Ook kan cultuur bijdragen aan belangrijke maatschappelijke vraagstukken: van gezondheid en welzijn tot kansengelijkheid en leefbaarheid in de dorpen.

In onze gemeente vinden we cultuur belangrijk. Voor u ligt het cultuurbeleid 2026 – 2031 van de gemeente Leudal. Met dit beleid willen we ervoor zorgen dat iedereen in Leudal de kans krijgt om kennis te maken met cultuur. Het cultuurbeleid geeft richting hoe we onze cultuurbudgetten inzetten en helpt om duidelijke doelen te stellen voor cultuur in onze gemeente.
Cultuur heeft raakvlakken met onder andere recreatie, economie, erfgoed, sociaal domein, onderwijs en sport. Dit beleid gaat niet in op de thema's evenementen, archeologie, materieel erfgoed of monumenten, omdat hiervoor aparte beleidsplannen zijn.

Om te komen tot dit beleid, is in 2025 een cultuurenquête gehouden onder de inwoners van Leudal, is advies gevraagd aan de jongerenraad en de adviesraad sociaal domein en zijn twee culturele participatiesessies georganiseerd met culturele partners. Hieruit concluderen we dat de basis van het voorgaande beleid goed is en nog steeds relevant, maar dat soms een andere focus nodig is.

Dit beleidsplan is als volgt opgebouwd: we schetsen eerst de huidige situatie van de cultuursector in Leudal. We lichten toe wat cultuur is en welke waarde het heeft voor onze inwoners. We kijken naar recente ontwikkelingen in onze samenleving en het landelijk beleid. Uit deze ontwikkelingen volgen verschillende doelstellingen die worden nagestreefd met cultuur. Om deze doelen te behalen worden er aan de hand van drie programmalijnen verschillende acties gepresenteerd. Tot slot geven we inzicht in de communicatiestrategie, het financieel kader en de monitoring van de doelstellingen van dit beleidsplan.

SAMEN-VATTING

DOEL:
IEDEREEN KRIJGT DE KANS OM KENNIS TE MAKEN MET CULTUUR

WAARDE VAN CULTUUR

- INTRINSIEKE WAARDE
- MAATSCHAPPELIJKE WAARDE
- ECONOMISCHE WAARDE

PROGRAMMALIJN 1
CULTUUR IS VOOR IEDEREEN

DREMPELS OM DEEL TE NEMEN AAN CULTUUR WORDEN VERLAAGD

ONTWIKKELING DOORLOPENDE CULTURELE LEERLIJN

INZET CULTUURCOACH OP SCHOOL EN IN HET SOCIAAL DOMEIN

STIMULERING BOVENLOKALE TALENTONTWIKKELING

PROGRAMMALIJN 2
CULTUUR MAKEN WE SAMEN

ONDERSTEUNING CULTURELE VERENIGINGEN

ONDERZOEK NAAR CULTUUR-BEOEFENING IN INFORMELE GROEPEN

OPRICHTING CULTUURPLATFORM EN NETWERKBIJEENKOMST

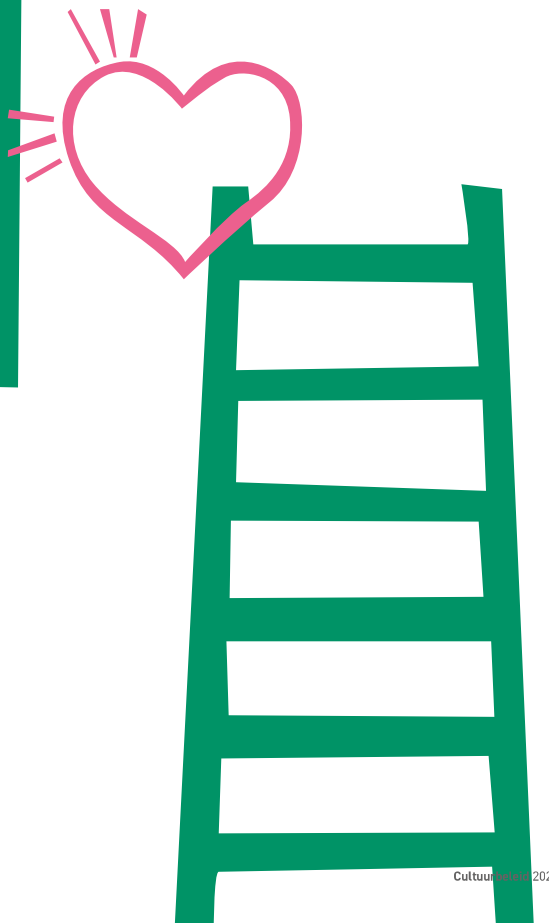
STIMULERING CULTURELE VERNIEUWING

PROGRAMMALIJN 3
HET CULTURELE DNA VAN LEUDAL

ONDERZOEK NAAR MOGELIJKHEID ONDERSTEUNING BIJ BORGING EN BELEEFBAARHEID VAN IMMATERIEEL ERFGOED

ONLINE INVENTARIS IMMATERIEEL ERFGOED

BEHEERPLAN GEMEENTELIJK KUNSTBEZIT

ONTWIKKELINGEN:
- Aandacht voor traditie en vernieuwing
- Ongelijke toegang tot cultuur
- Manier van cultuur beoefenen verandert
- Vergrijzing
- Belang ontwikkeling creatieve vaardigheden door veranderende samenleving

FINANCIËN:
Totale investering in kunst en cultuur benodigd van € 632.095,-

COMMUNICATIE:
Communicatiecampagne om cultuurplatform te promoten

WAT IS CULTUUR?

Dit beleidsplan gaat over cultuur in Leudal. Het begrip cultuur betekent vaak voor iedereen wat anders. Er bestaan dan ook meerdere definities van cultuur. Vaak geldt cultuur als overkoepelende term die zowel kunst als erfgoed omvat[1]. Deze definitie van cultuur wordt ook gehanteerd in dit beleidsplan.

KUNST

Bij kunst gaat het om podiumkunst (zoals muziek, dans en theater), beeldende kunst, letteren, film- en videokunst en ontwerp.

Kunst is vanuit het domein letteren dus ook verbonden aan de bibliotheek. De uitvoering van het bibliotheekwerk in Leudal staat beschreven in het bibliotheekbeleid 2026 – 2029.

ERFGOED

Bij erfgoed gaat het om materieel en immaterieel erfgoed.

Nederland heeft het UNESCO-verdrag inzake de bescherming van het immaterieel cultureel erfgoed ondertekend. Naar de definitie in dit UNESCO-verdrag:
Immaterieel erfgoed is levend erfgoed. Het wordt actief beoefend en geeft mensen een gevoel van identiteit en continuïteit. Het zijn culturele uitingen die je niet kan aanraken. Mensen zien deze culturele uitingen zelf als hun cultureel erfgoed, geven het van generatie op generatie door en blijven het ontwikkelen. Binnen het immaterieel erfgoed zijn vijf domeinen:

- Festiviteiten, rituelen en sociale praktijken
- Traditionele ambachten
- Podiumkunsten
- Spreken, zingen, en vertellen
- Kennis en gebruiken rondom natuur en het universum

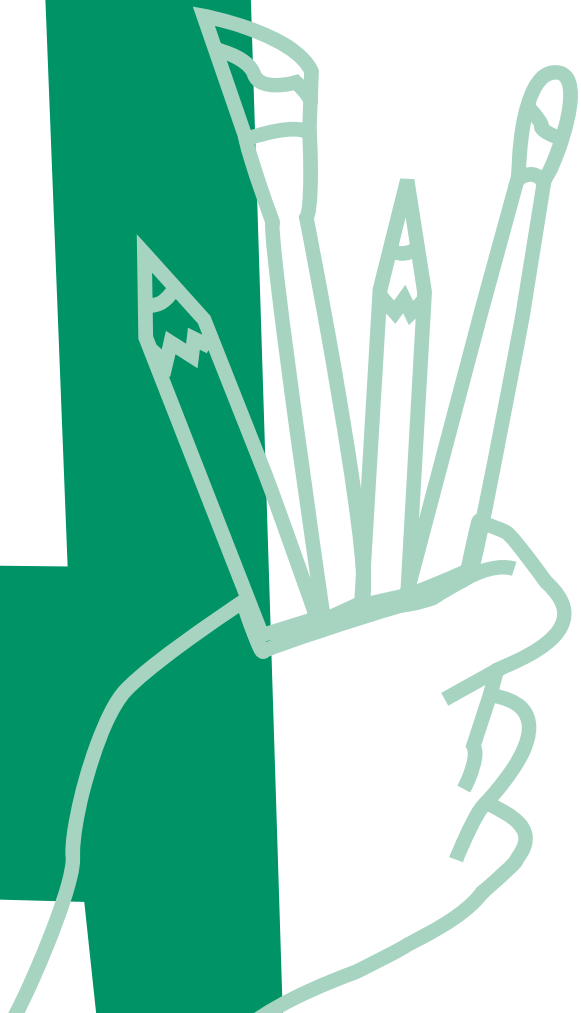
Materieel erfgoed gaat over het tastbare en fysieke erfgoed, zoals monumenten, archeologische vondsten of landschappen.
Dit cultuurbeleid focust enkel op het immaterieel erfgoed. Voor het materieel erfgoed heeft de gemeente Leudal reeds een 'Integrale beleidsnota cultuurhistorisch erfgoed'.

HUIDIGE SITUATIE

Leudal heeft een rijk en actief cultureel leven, door en voor haar inwoners. Zo telt de gemeente veel organisaties, verenigingen en inwoners die zich bezighouden met cultuur. Er wordt gezongen, theater en muziek gemaakt, getekend, geschilderd en nog veel meer.
Jaarlijks worden er veel culturele evenementen georganiseerd in Leudal, van concerten, theatervoorstellingen en het kunst en cultuur weekend tot carnavalsactiviteiten, het Limburg Festival en de sinterklaasintocht. Het aantal subsidieaanvragen voor culturele evenementen, onder de subsidieregeling evenementen, is tussen 2022 en 2025 dan ook verdriedubbeld. Ook bestaan er veel culturele verenigingen in Leudal. Onder andere door vergrijzing staat dit verenigingsleven echter onder druk[2]. Tijdens de culturele participatiesessies, en uit de Limburgse verenigingsmonitor 2024 van de LKCA, kwam naar voren dat het voor verenigingen steeds moeilijker wordt om (jeugd) leden, bestuursleden en vrijwilligers te vinden en aan zich te binden[3]. Ook de toenemende kosten voor verenigingen werd benoemd als knelpunt.

Naast dit culturele verenigingsleven is er ook bij de bibliotheek aandacht voor ontmoeting rondom de thema's kunst en cultuur. Vanuit het bibliotheekbeleid 2026 – 2029 ligt de focus op het bewust samenbrengen van verschillende culturen en de kennismaking met kunst en cultuur. Dit is aanvullend op het reeds bestaande aanbod in de cultuursector.
Ook heeft Leudal veel kunst in de openbare ruimte. Deze kunst verwondert, inspireert en zet aan tot denken. Veel van deze kunstwerken zijn toe aan (groot) onderhoud.

Terugblik kunst en cultuurbeleid 2022 -2025

Het voorgaande kunst en cultuurbeleid liep van 2022 tot 2025. Dit gemeentelijk beleid heeft de afgelopen jaren ruimte gegeven aan ontmoeting en verbinding, talentonwikkeling van kinderen en jongeren, laagdrempelige deelname aan kunst en cultuur, nieuwe initiatieven en samenwerkingen.
Daarbij is er een start gemaakt aan het ontwikkelen van een doorlopende culturele leerlijn voor kinderen en jongeren. Dit mede door de huidige inzet van de cultuurcoaches op basisscholen en kinderopvang (van 1,5 fte). Onder andere op het gebied van talentontwikkeling is de samenwerking met de Cultuurregio Noord- en Midden-Limburg voortgezet tot 2028.

Echter zijn er ook een aantal zaken uit dit beleidsplan niet bereikt. Zo is er geen adviescommissie of cultuurplatform opgezet en is Leudal niet verder opgefleurd met schilderingen. Door het uitblijven van subsidieaanvragen zijn er weinig innovatieve initiatieven ondersteunt. Ook is er nog een stap te zetten in de verbinding tussen kunst en cultuur en andere beleidsdomeinen.

ONTWIKKE-LINGEN

De wereld om ons heen

Cultuur wordt gemaakt door onze inwoners en verenigingen. Cultuur blijft daarbij niet stilstaan, het verandert mee met de tijd en de behoefte. Daarbij worden tradities behouden en doorgegeven aan de volgende generatie, maar ontstaan er ook nieuwe uitingen van cultuur. Zo is er vanuit de Provincie Limburg aandacht voor het behoud, gebruik en de zichtbaarheid van de Limburgse taal[4]. Daarnaast zijn er ook nieuwe uitingen van cultuur ontstaan zoals bijvoorbeeld breakdance, popcultuur, spoken word of rap. Voor talentontwikkeling is een culturele infrastructuur alsook voldoende cultuurprofessionals een belangrijke voorwaarde. Landelijk wordt echter geconstateerd dat het aantal muziekscholen en centra voor de kunsten de afgelopen jaren daalt en wordt de positie van cultuurprofessionals als zorgelijk aangemerkt[9, 10]. Daarnaast heeft niet iedereen gelijke toegang tot het beoefenen van kunst en cultuur, onder andere vanwege iemands financiële positie of de bereikbaarheid en toegankelijkheid van het cultuuraanbod.

Ongeveer de helft van de actieve cultuurbeoefenaars in Limburg beoefent cultuur alleen. Van diegene die cultuur beoefenen in groepsverband, lijken er iets meer lid van een vereniging dan van een informele groep (niet georganiseerd in een formele rechtsvorm)[6]. Dans, theater, muziek en zang gebeuren vaker in verenigingsverband dan fotografie, film en schrijven. De manier waarop cultuur wordt beoefent lijkt echter te veranderen. Uit het onderzoek van het Huis voor de Kunsten Limburg blijkt, dat in Limburg formele cultuurbeoefening via verenigingen afneemt terwijl informele cultuurbeoefening lijkt toe te nemen[4]. Denk aan online platforms waar mensen verhalen delen, (pop)bands, muziekensembles, schildergroepen, carnavalswagen bouwers of groepen die een dorpstraditie in ere houden.
Het is moeilijk om zicht te krijgen op de niet-formeel georganiseerde cultuurbeoefenaars, omdat ze vaak niet ingeschreven staan bij de Kamer van Koophandel en geen subsidieverhouding hebben met de overheid.

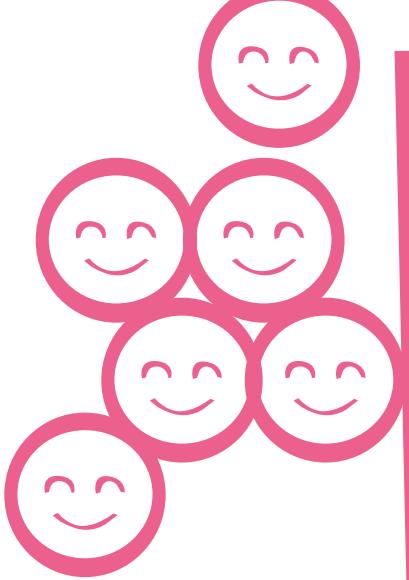
De afgelopen tijd is er ook steeds meer nadruk komen te liggen op de maatschappelijke betrokkenheid van cultuur. De samenstelling van de gemeente Leudal verandert. Volgens de voorspelling van Primos blijft het aantal inwoners van de gemeente Leudal redelijk stabiel, terwijl het aandeel ouderen toeneemt[5]. De verwachting is dat hierdoor langdurige zorg en zorguitgaven zullen gaan stijgen. Dit terwijl de gezondheidszorg in Nederland al onder druk staat. Om deze uitdagingen het hoofd te bieden wordt steeds meer ingezet op preventie en samenwerking tussen sectoren, waaronder cultuur[8].

Onze veranderende samenleving en de maatschappelijke ontwikkelingen vragen om creatief en innovatief kunnen denken en handelen. Zowel UNICEF als de Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO) zien creativiteit en creatief en kritisch denken als één van de belangrijkste vaardigheden die kinderen vroeg moeten ontwikkelen om later met de uitdagingen van het leven om te kunnen gaan[7]. Een belangrijke manier om die talenten te ontwikkelen is door al vroeg in het leven betrokken te raken bij activiteiten rondom kunst en cultuur.

„CULTUUR BLIJFT DAARBIJ NIET STILSTAAN, HET VERANDERT MEE MET DE TIJD EN DE BEHOEFTE.“

De waarde van cultuur

DE WAARDE VAN CULTUUR WORDT VAAK IN DRIE CATEGORIEËN INGEDEELD:

Intrinsieke waarde

Cultuur heeft een bepaalde uitwerking op mensen. Je wordt er bijvoorbeeld door ontroerd, geïnspireerd, geschokt of geamuseerd. De intrinsieke waarde van cultuur gaat over deze ervaring die mensen beleven door hun deelname aan cultuur en de waardering die zij hebben voor culturele uitingen[11]. Door cultuur ontdekken mensen wie ze zijn, wat hen raakt en hoe ze zich verhouden tot de wereld om hen heen.

Maatschappelijke waarde

De maatschappelijke waarde van cultuur kan gevonden worden in het positieve effect van cultuur op mentale en fysieke gezondheid, vitaal ouder worden, sociale cohesie en gemeenschapszin[9,11].
Cultuur is belangrijk voor een bruisende en aantrekkelijke gemeente. Het draagt bewezen bij aan hoe inwoners de leefbaarheid ervaren van hun dorp en het maakt een gemeente aantrekkelijk om in te wonen en te werken[9].

De meerwaarde van cultuur voor gezondheid (WHO) en mentaal welzijn van jongeren (UNESCO) is internationaal bewezen[10]. Zo kan deelname aan kunstactiviteiten in groepsverband gevoelens van eenzaamheid, depressie, stress en angst verminderen[12].
Daarnaast kunnen met en door cultuureducatie iemands basisvaardigheden worden versterkt en worden creatieve, innovatieve en sociale vaardigheden ontwikkeld[9].

Ook versterkt de beoefening van cultuur de eigenwaarde van de deelnemers en biedt het hen een manier om zich te uiten[7,9]. Cultuur stimuleert contact en mensen leren elkaar beter kennen en begrijpen. Hiermee draagt het bij aan een samenleving waarin iedereen zich welkom voelt.

Economische waarde

Gemeenten profiteren van cultuur, ook economisch[10]. De mogelijkheid om uit te gaan, de aantrekkingskracht op bedrijven, het creëren van werkgelegenheid, de komst van toerisme en de sociale integratie. Cultuur is voor veel mensen een vorm van vrijetijdsbesteding, zo kopen inwoners bijvoorbeeld tickets voor een culturele voorstelling of schaffen een kunstvoorwerp aan voor decoratie. Zo droeg de creatieve sector in 2022 3,3 procent bij aan het bruto binnenlands product[13].

“KUNST EN CULTUUR HEEFT MIJN HELE LEVEN VERRIJKT, ZIJ HET DOOR ZELF ACTIEF DE (MUZIEK)KUNST TE BEOEFENEN EN MIJ EN MENSEN HIERMEE TE VERBLIJDEN”

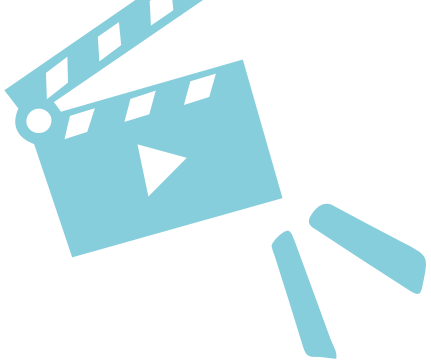

Landelijk beleid en wettelijke kaders

Zowel de rijksoverheid, provincies en gemeenten voeren cultuurbeleid uit. Met uitzondering van de bibliotheekwet en de erfgoedwet zijn er geen wettelijke taken voor gemeenten of provincies op het gebied van cultuurbeleid. Alleen de taken van de rijksoverheid zijn wettelijk vastgelegd in de Wet op het specifiek cultuurbeleid. Er zijn wel afspraken gemaakt over de onderlinge taakverdeling, deze zijn opgenomen in het 'Algemeen kader interbestuurlijke verhoudingen cultuur'. In de 'Bestuurlijke afspraken cultuurbeoefening 2025-2028 die is ondertekend door de drie overheidslagen, staat de visie, het beleidskader en de afspraken voor cultuurbeoefening. In deze afspraken worden ook drie culturele codes in acht genomen, zijnde Goverance Code Cultuur, Code Diversiteit & Inclusie en de Fair Practice code[9].

Bibliotheekwet

Op 1 januari 2015 deed de bibliotheekwet, voluit Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob), zijn intrede[2]. Hierin wordt beschreven dat een voor ieder toegankelijke openbare bibliotheekvoorziening in ieder geval een vijftal kerntaken uitvoert. In relatie tot het cultuurbeleid is vooral de vijfde kerntaak van belang, zijnde: Laten kennismaken met kunst en cultuur.

Verdragen immaterieel erfgoed

Twee internationale verdragen vormen de basis voor het Nederlandse immaterieel erfgoedbeleid.
In de eerste plaats is dat het UNESCO Verdrag inzake de bescherming van het immaterieel cultureel erfgoed. Het doel van het verdrag is de bescherming van immaterieel cultureel erfgoed, het waarborgen van onderling respect voor dit erfgoed, het verhogen van het bewustzijn over het belang van immaterieel erfgoed en op internationaal niveau onderlinge samenwerking en bijstand.
In de tweede plaats is dat het Verdrag van Faro, over de waarde van cultureel erfgoed voor de samenleving. De drie belangrijkste doelen in het verdrag zijn meedoen en meebeslissen in de erfgoedpraktijk stimuleren, erfgoed inzetten voor sociaal-maatschappelijke doelen en openstaan voor andere erfgoedopvattingen.

Cultuureducatie met Kwaliteit

Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) is een landelijk programma dat draait om goed cultuuronderwijs. De vierde CmK-periode loopt van 2025 tot en met 2028 en draagt voor Midden-Limburg de naam DOEN!. De penvoerder voor Midden-Limburg is RICK. Samen met partners, cultuuraanbieders en scholen wordt een krachtige impuls gegeven aan cultuureducatie in het primair onderwijs en het voorgezet onderwijs.

Brede regeling combinatiefunctionaris

Met de Brede Regeling Combinatiefuncties wordt deelname aan sport en cultuur verbonden met ten minste één andere sector, zoals de zorg of het onderwijs. Dit gebeurd door het aanstellen van combinatiefunctionarissen sport en cultuur. De regeling waarbij het Rijk bijdraagt aan de bekostiging van deze functionarissen loopt tot 31 december 2026. Tijdens het schrijven van dit beleidsplan is er nog niets bekend over een mogelijk vervolg.

HOOFDDOELEN, SUBDOELEN EN SDG'S

Met het cultuurbeleid in Leudal wordt het volgende hoofddoel nagestreefd:

IEDEREEN KRIJGT DE KANS OM KENNIS TE MAKEN MET CULTUUR

Om dit hoofddoel te bereiken zijn een aantal subdoelen geformuleerd, waar de verschillende programmalijnen aan werken:

PROGRAMMALIJN 1
CULTUUR IS VOOR IEDEREEN:

SUBDOELEN

1. Cultuur is laagdrempelig te beleven en toegankelijk voor iedereen

2. Cultuur is verbonden aan verschillende doelen uit het sociaal domein

PROGRAMMALIJN 2
CULTUUR MAKEN WE SAMEN:

SUBDOELEN

3. De positie van cultuur is verstevigd in de lokale gemeenschap

4. Het cultuuraanbod in Leudal is zichtbaar en vindbaar

PROGRAMMALIJN 3
HET CULTURELE DNA VAN LEUDAL:

SUBDOELEN

5. Immaterieel erfgoed wordt behouden, beoefend, ontwikkeld en doorgegeven aan de volgende generatie

6. Meer aandacht voor kunst in de openbare ruimte

Sustainable Development Goals

Cultuur is niet een specifieke Sustainable Development Goal (SDG), maar wel heel belangrijk voor het halen van deze doelen. Met de SDG's wil men in 2030 een duurzame wereld voor iedereen bereiken, waarin niemand wordt buitengesloten. Het cultuurbeleid ondersteunt de volgende SDG's:

- Inwoners van Leudal hebben toegang tot cultuur, ongeacht hun financiële positie (SDG 1: Geen armoede)
- Deelname aan het culturele leven kan bijdragen aan verbetering van gezondheid en welzijn (SDG 3: Goede gezondheid en welzijn)
- Iedereen krijgt gelijke kansen om kennis te maken met cultuur (SDG 10: Ongelijkheid verminderen)

PROGRAMMALIJN 1

CULTUUR IS VOOR IEDEREEN

Deelname aan cultuur zorgt voor verrassing, emotioneert en verwondert, het maakt je nieuwsgierig naar elkaar en zorgt voor onderling begrip. Cultuur is ook een krachtig instrument voor het bevorderen van sociaal maatschappelijke vraagstukken, zo draagt het bij aan veerkracht, mentale en fysieke gezondheid, verbindt mensen en geeft een gevoel van zingeving[9]. Deze intrinsieke en maatschappelijke waardes van cultuur zijn de motivatie om cultuurdeelname zo veel als mogelijk toegankelijk te maken voor iedereen.
In de vrije tijd en op school, door jong en oud, op formele en informele wijze en van gevestigde vormen van cultuurbeoefening tot nieuwe vormen van cultuur.
Cultuureducatie zowel binnen als buiten school speelt een belangrijke rol bij de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Het leert hen creatieve, communicatieve, innovatieve en sociale vaardigheden te ontwikkelen[9]. Dit helpt hen om deel te nemen aan de veranderende samenleving en de daaraan verbonden maatschappelijke ontwikkelingen[7]. Daarbij hebben scholen enige mate van vrijheid om te bepalen hoe ze hun cultuureducatie inrichten[16]. Hierdoor krijgen niet alle kinderen dezelfde kansen om kennis te maken met cultuur.

Hoe gaan we dat bereiken?

Deelname aan cultuur

Iedereen moet de kans krijgen om deel te nemen aan cultuur. Daarom stimuleert de gemeente culturele organisaties om zich in te zetten voor een laagdrempelige toegang tot cultuur in Leudal. Zo blijft de gemeente Stichting Kunst en Cultuur Leudal en het Limburg Festival subsidiëren, om jaarlijks diverse laagdrempelige culturele activiteiten te organiseren, verspreid door heel Leudal. Musea, podiumplekken en kunstgaleries bieden toegang aan een breed publiek tot het beleven van cultuur. We gaan met hen in gesprek over hoe zij kunnen bijdrage aan een laagdrempelige toegang voor inwoners. Daarbij is het uitgangspunt dat de locatie en exploitatie de verantwoordelijkheid blijft van de productie- en presenteerplekken zelf.

Onder andere door iemands financiële mogelijkheden of een beperking, heeft niet iedereen vanzelfsprekend toegang tot cultuur.
Kinderen en ouders die het financieel moeilijk hebben kunnen gebruik maken van het Jeugdfonds Sport en Cultuur en het Volwassenenfonds om de financiële drempels van cultuurparticipatie te verlagen.
Daarnaast gaan we onderzoeken hoe het beoefenen van cultuur beter toegankelijk wordt voor mensen met een beperking.

> **KUNST EN CULTUUR MOET DOOR IEDEREEN BELEEFD KUNNEN WORDEN. EN ZEKER DOOR KINDEREN EN JONGEREN**

Cultuureducatie

Bij cultuureducatie richten we ons op het bereiken van kinderen en jongeren.
Om de cultuurdeelname van kinderen en jongeren te stimuleren, stellen we een subsidie beschikbaar als bijdrage in de kosten van cultuureducatie in de vrije tijd. Denk hierbij aan lessen in bijvoorbeeld muziek, toneel, zang, dans, letteren, media of beeldende vorming. Kinderen en jongeren zijn daarbij vrij in het maken van de leskeuze.

Een meerderheid van de kinderen en jongeren komen van huis uit niet in aanraking met cultuur. Ook zij hebben recht om kennis te maken met cultuur. Wij zetten daarom in op kansengelijkheid middels cultuureducatie op school.
In samenwerking met het primair en voortgezet onderwijs, de kinderopvang en consultatiebureaus wordt ingezet op het ontwikkelen van een doorlopende culturele leerlijn, van 0 tot 18 jaar.
Onderzocht wordt hoe cultuureducatie geborgd kan worden in de Lokale Educatieve Agenda[8].
De specifieke invulling van het cultuuronderwijs op school blijft de verantwoordelijkheid van school. Om de inzet van cultuur op school te bevorderen, draagt de gemeente bij aan de bekostiging van een cultuurcoördinator op school. Hiervoor wordt een subsidieregeling opgesteld. Het uitgangspunt hierbij is dat de bekostiging een gedeelde verantwoordelijkheid is tussen de gemeente en de school. Ook zet de gemeente een cultuurcoach in ter ondersteuning van de scholen (ook bekend als combinatiefunctionaris cultuur). Deze cultuurcoach helpt scholen bij het organiseren van cultuureducatie en bevordert een goede samenwerking tussen scholen en het lokale culturele veld. Hierbij wordt aansluiting gezocht met het programma Cultuureducatie met Kwaliteit.

Talentontwikkeling

Inwoners die uitblinken in cultuurbeoefening krijgen de ruimte om door te groeien. We stimuleren de doorstroom van talentontwikkeling naar regionaal niveau, daarbij vindt geen individuele ondersteuning van toptalenten plaats. Voor de doorstroom werkt de gemeente Leudal samen binnen de Cultuurregio Noord- en Midden- Limburg. Dit samenwerkingsverband heeft als doel gezamenlijk talentontwikkeling te stimuleren en een doorstoom van talent op regionaal niveau mogelijk te maken. In de periode 2025-2028 wordt deze samenwerking voortgezet en blijft de gemeente Leudal hierbij aangesloten.

Verbinding met andere domeinen

We stimuleren dat cultuur wordt ingezet als middel om bij te dragen aan maatschappelijke opgaven, zoals het bestrijden van eenzaamheid, bevorderen van integratie, en het streven naar positieve gezondheid. Speciale aandacht gaat hierbij uit naar de groeiende doelgroep ouderen. Dit gebeurt door de inzet van de cultuurcoach, waarbij kunstzinnige en culturele initiatieven worden ontplooid in samenwerking met organisaties uit het sociaal domein.

PROGRAMMALIJN 2

CULTUUR MAKEN WE SAMEN

In Leudal zijn veel verschillende culturele verenigingen actief. Het gaat daarbij onder andere om muziekverenigingen, schutterijen, zangkoren, toneel-, heemkunde- en carnavalsverenigingen. Deze culturele verenigingen hebben een verbindende functie in onze dorpen. Ze organiseren verschillende activiteiten en evenementen en trekken daarmee bezoekers van binnen en buiten de gemeente. Culturele activiteiten en evenementen brengen mensen samen en stimuleren openheid en ontmoeting. Meerdere studies hebben bewezen dat deelname aan cultuur een positief effect heeft op sociale samenhang en leefbaarheid in de dorpen[5]. Daarnaast komen veel mensen in aanraking met cultuur doordat zij lid zijn van een culturele vereniging. Dit lid zijn van een vereniging zorgt ook voor een samenhorigheidsgevoel en een goed sociaal vangnet. Aandacht voor toekomstbestendigheid van culturele verenigingen blijft van groot belang om laagdrempelige cultuurparticipatie te laten blijven bestaan.

Hoe gaan we dat bereiken?

Een rijk cultureel verenigingsleven

Vanwege de belangrijke rol die culturele verenigingen spelen bij de sociale cohesie in de dorpen blijven we hen financieel ondersteunen. Uit de culturele participatiesessies kwam daarbij naar voren dat verenigingen behoefte hebben aan eenvoudigere en duidelijkere subsidiëring. Daarom gaan we de mogelijkheid tot meerjarige subsidiëring onderzoeken. Ook wordt in samenspraak met de culturele verenigingen de huidige subsidieregeling aangepast, binnen de financiële mogelijkheden die er zijn. Hierbij wordt de nadruk gelegd op de rol van verenigingen bij ontmoeting en verbinding in de dorpen en het stimuleren van samenwerking tussen culturele disciplines. Hier ligt ook een relatie met het evenementenbeleid.

Daarnaast gaat speciale aandacht uit naar het bevorderen van cultuurbeoefening door jeugd en jongeren. Want deelname aan kunst en cultuur in de kindertijd staat in nauw verband met deelname aan kunst en cultuur als volwassenen[7].

Informele groepen

Cultuurbeoefening in groepsverband, kan zowel bij een vereniging als een informele groep. Muziek wordt het vaakst in informeel groepsverband beoefend, gevolgd door beeldende kunst, carnaval en dans[6].

Onderzoek van het Huis van de Kunsten Limburg toont dat de helft van de informele groepen in Limburg behoefte heeft aan ondersteuning[6]. Het is niet precies duidelijk welke ondersteuningsbehoefte dit zijn, onder andere doordat deze groepen vaak geen (subsidie) relatie hebben met de overheid.

We gaan daarom onderzoeken hoe informele groepen beter bereikt kunnen worden, en welke behoefte aan ondersteuning zij hebben.

Kennisdeling en samenwerking

Uit de cultuurenquête en de culturele participatiesessies blijkt een grote behoefte aan ontmoeting, verbinding en (structurele) samenwerking in het culturele veld. Door het culturele veld wordt de oprichting van een cultuurplatform en een netwerkbijeenkomst voorgesteld.

De gemeente gaat een cultuurplatform ontwikkelen, bijvoorbeeld in de vorm van een website. Op het cultuurplatform kan het culturele veld zich presenteren aan elkaar en aan het publiek. Daarmee wordt ruimte gecreëerd voor kennisdeling, ondersteuning en samenwerking zowel binnen het culturele veld als met andere domeinen. Ook wordt de zichtbaarheid en vindbaarheid van het kunst en cultuurprogramma in Leudal vergroot, door het samenstellen van een culturele activiteitenkalender.

Daarnaast organiseert de gemeente jaarlijks een netwerkbijeenkomst. Hier kan de cultuursector elkaar fysiek ontmoeten, waarbij ze hun krachten en kwaliteiten met elkaar kunnen uitwisselen.

Culturele vernieuwing

Cultuur wordt gemaakt door onze inwoners en verenigingen. Cultuur blijft daarbij niet stilstaan, het verandert mee met de tijd en de behoefte. Zo ontstaan er nieuwe projecten, initiatieven, samenwerkingen of uitingen van cultuur. Om vernieuwing binnen de cultuursector te stimuleren stelt de gemeente een budget beschikbaar. Het idee is om ontwikkelaars een kans te geven om iets moois neer te zetten, dat zonder een gemeentelijke (financiële) stimulans niet mogelijk zou zijn. Het betreft geen structurele bijdrage, voorop staan eigen kracht en cultureel ondernemerschap. Er wordt een adviescommissie Cultuur opgericht die bepaalt welke initiatieven aanspraak maken op dit budget. Bij de vorming van deze adviescommissie wordt voorkomen dat er een dubbeling in functies en reeds bestaande functionarissen ontstaat.

> **KUNST HELPT OM TE UITEN WAT SOMS IN WOORDEN NIET KAN. KUNST EN CULTUUR BRENGT VERBINDING IN JEZELF EN MET ANDEREN.**

PROGRAMMALIJN 3

HET CULTURELE DNA VAN LEUDAL

Inwoners zijn trots op hun immaterieel erfgoed: van de schutters- en muziekcultuur en de Limburgse taal tot het vieren van carnaval en Sint-Maarten. Leudal is één in verscheidenheid, waarbij elk dorp haar eigen culturele tradities en gebruiken heeft. Immaterieel erfgoed heeft een grote intrinsieke en maatschappelijke waarde. Het is essentieel voor onze identiteit en geeft uitdrukking aan wie we zijn[13]. Immaterieel erfgoed maken mensen zelf en wordt samen beoefend, waarbij verschillende generaties elkaar ontmoeten. Het versterkt het gemeenschapsgevoel en geeft een gevoel van sociale verbondenheid: met het verleden, elkaar en andere culturen[14]. Kenmerkend daarbij is dat het van generatie op generatie wordt doorgegeven, waarbij er zowel aandacht is voor traditie als vernieuwing.

Immaterieel erfgoed heeft een breed bereik en de drempel om eraan deel te nemen is laag. Voor veel mensen is het de eerste ingang tot het beoefenen van of deelnemen aan cultuur. Ook kunstwerken in de openbare ruimte zijn een belangrijk onderdeel van onze cultuur en ons woonklimaat. Door kunst in de openbare ruimte komen mensen spontaan in aanraking met cultuur, waarbij zowel inwoners als bezoekers van Leudal ervan kunnen genieten.

Hoe gaan we dat bereiken?

Immaterieel erfgoed

Inwoners en groepen zijn zelf verantwoordelijk voor het creëren, beschermen en onderhouden van immaterieel erfgoed, en dat moet vooral zo blijven. Immaterieel erfgoed blijft juist levend doordat het eigenaarschap bij de gemeenschap ligt[15]. De gemeente ondersteunt enkel bij de borging en beleefbaarheid van immaterieel erfgoed.
Hiervoor is het belangrijk om het immaterieel erfgoed van Leudal in kaart te brengen. Dit gebeurt door de gemeenschap zelf te laten bepalen wat zij zien en beleven als immaterieel erfgoed, aan de hand van de criteria in dit beleidsplan. Om de zichtbaarheid van het immaterieel erfgoed te vergroten, wordt het opgenomen in een online inventaris.
In navolging van de inventarisatie, wordt onderzocht op welke manier de gemeente kan bijdragen aan de borging en de beleefbaarheid van immaterieel erfgoed. Hierbij wordt onder andere gekeken naar een mogelijke verbinding met het onderwijs. Ook verenigingen, zoals de heemkundeverenigingen, kunnen hierin een belangrijke rol spelen. Hun bijdrage aan immaterieel erfgoed zal worden meegenomen bij de subsidiëring van verenigingen.

Daarnaast heeft de gemeente de afgelopen jaren reeds aan aantal tradities en festiviteiten ondersteund die voldoen aan de criteria van immaterieel erfgoed. Denk hierbij aan de dodenherdenkingen, jaarlijkse herdenking bij het monument van Verdraagzaamheid, de Sleuteloverdracht voor carnaval, de Sint-Nicolaas intochten, en de Koningsdag vieringen. Ook de komende jaren zal de gemeente dit financieel blijven ondersteunen.

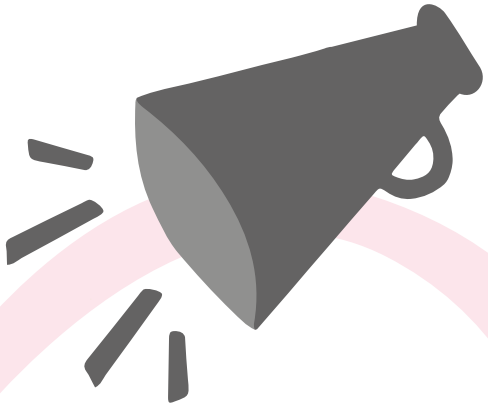
Beheerplan gemeentelijk kunstbezit

In de cultuurenquête hebben inwoners aangegeven dat zij meer kunst in de openbare ruimte willen zien.
De gemeente faciliteert de realisatie van kunstwerken op plekken in de gemeente. Daarbij wordt de samenwerking gezocht met lokale kunstenaars en dient er speciale aandacht voor de relatie met de cultuur en de geschiedenis van het dorp te zijn.

Daarnaast blijft de gemeente zorg dragen voor het onderhoud aan kunstwerken in de openbare ruimte die in eigendom zijn van de gemeente. Hiervoor wordt een meerjarig-onderhoudsplan opgesteld. Hierin wordt meegenomen of en hoe de gemeente bijdraagt aan kunstwerken in de openbare ruimte die niet haar eigendom zijn.
De gemeente heeft ook veel kunst in haar archief. Enkel de kunst die van economische, historische of maatschappelijke waarde is voor Leudal wordt behouden. De mogelijkheid wordt onderzocht om op een digitaal platform meer informatie over deze kunstwerken beschikbaar te stellen. Waar mogelijk zal deze kunst ook worden tentoongesteld in de openbare ruimte.

> **ONS CULTUREEL EN MUZIKAAL ERFGOED MAG NIET VERLOREN GAAN, KOESTER OUDE TRADITIES MAAR OMARM VOORAL NIEUWE TRADITIES EN INITIATIEVEN**

COMMUNI-CATIE

Communicatie is een belangrijke factor voor het realiseren van de doelen en de drie programmalijnen van dit beleidsplan. Uit de cultuurenquête en de culturele participatiesessies komt naar voren dat inwoners weinig bekend waren met het kunst en cultuurbeleid 2021 – 2025.

Op het nog op te richten cultuurplatform kunnen inwoners en culturele organisaties alle informatie omtrent cultuur in Leudal vinden. Inwoners worden middels het cultuurplatform geïnformeerd en geënthousiasmeerd over de verschillende vormen van cultuurbeoefening die mogelijk zijn binnen de gemeente. Daarom gaan we met een communicatiecampagne dit cultuurplatform promoten.

FINANCIËN

Zonder publieke investeringen is er minder culturele diversiteit en krijgen cultuuruitingen niet de kans zich te ontwikkelen. Daarbij heeft de overheid zich te onthouden van de concrete invulling van cultuur. Dit is echter iets anders dan dat ze geen visie heeft op de waarden van cultuur en hoe die als overheid te stimuleren[10].
Tegelijkertijd kunnen we er niet omheen dat de financiële middelen beperkt zijn. Dat betekent dat er scherpe keuzes gemaakt moeten worden en dat we creatieve oplossingen zoeken.

Om uitvoering te geven aan de drie programmalijnen beschreven in dit beleidsplan is er een jaarlijkse financiering van € 632.095,- benodigd. De structurele budgetten voor cultuur binnen de gemeentebegroting willen we behouden. Naast deze structurele budgetten dient voor de uitvoering van dit beleidsplan vanaf 2026 structureel € 37.202,- beschikbaar te worden geteld. Tot en met 2026 zijn er middelen beschikbaar voor de inzet van een cultuurcoach voor 1,5 fte. Vanaf 2027 willen we deze cultuurcoach inzetten voor in totaal 1,8 fte. Hiervoor dient vanaf 2027 aanvullend structureel een bedrag van € 69.200,- beschikbaar te worden gesteld.

De concrete toebedeling van subsidies binnen het culturele veld wordt uitgewerkt in een subsidieregeling. Bij het opstellen van deze subsidieregeling wordt het culturele veld actief betrokken. Deze behoefte kwam naar voren tijdens de culturele participatiesessies. De subsidieregeling treedt in werking op 1 januari 2027.

MONITORING

Ten behoeve van een eenduidige monitoring en verantwoording is er voor de subdoelen die worden nagestreefd met dit cultuurbeleid een eerste aanzet voor een set indicatoren opgesteld. De indicatoren zijn een middel om zowel de voortgang en vooral ook de impact van het cultuurbeleid te volgen.

Subdoel	KPI
1. Cultuur is laagdrempelig te beleven en toegankelijk voor iedereen	Diversiteit in beschikbaar cultuuraanbod
	Vindbaarheid van het cultuuraanbod
	Hoeveelheid jeugd en jongeren die in hun vrij tijd cultuureducatie volgen
	Hoeveelheid scholen waar cultuureducatie wordt aangeboden
2. Cultuur is verbonden aan verschillende doelen uit het sociaal domein	Hoeveelheid maatschappelijke doelen waar cultuur aan verbonden is
	Hoeveelheid kunstzinnige en culturele initiatieven ontplooid in samenwerking met organisaties uit het sociaal domein
3. De positie van cultuur is verstevigd in de lokale gemeenschap	Hoeveelheid en verscheidenheid aan culturele verenigingen
	Hoeveelheid (jeugd)leden van culturele verenigingen
	Intensiteit van gebruik van het cultuurplatform
4. Het cultuuraanbod in Leudal is zichtbaar en vindbaar	Vindbaarheid van het cultuuraanbod
	Zichtbaarheid van het cultuuraanbod
	Hoeveelheid gebruikers cultuurplatform
5. Immaterieel erfgoed wordt behouden, beoefend, ontwikkeld en doorgegeven aan de volgende generatie	Hoeveelheid immaterieel erfgoed dat in kaart is gebracht.
	Toename of aanname in beoefening van immaterieel erfgoed
6. Meer aandacht voor kunst in de openbare ruimte	Staat van onderhoud van kunstwerken in Leudal
	Hoeveelheid kunstwerken in Leudal

BRON-VERMELDING

1. **Sociaal en Cultureel Planbureau.** (2021). Wat hebben mensen met cultuur?
2. **Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen.** Te raadplegen op https://wetten.overheid.nl/BWBR0035878/2022-07-01
3. **LKCA.** VerenigingsMonitor 2024 Limburg.
4. **Provincie Limburg.** Beleidskader 2024-2027, Cultuur en erfgoed voor iedereen.
5. **Primos.** Bevolkings- en huishoudensprognose. Geraadpleegd 19-11-2025, van https://abfresearch.nl/wat-we-doen/specialisaties/prognoses/primos-bevolkingsprognose/
6. **de Jong, J., van Helden, S., & Schoonbrood, W.** (2024). Informele actieve cultuurbeoefening in groepsverband in Limburg. Huis voor de Kunsten Limburg.
7. **Zandbergen, M., & Abu Ghazaleh, N.** (2022) Kunst en cultuur voor iedereen mogelijk maken. Hogeschool van Amsterdam, Lectoraat Kansrijke Schoolloopbanen in een Diverse Stad.
8. **Poll, J., Notten, N., de Kleijn, M., Faber, P., Herschoe, L., & Kommers, M.** (2023). Kunst als (ver)wondermiddel. LKCA.
9. **Bestuurlijke afspraken cultuurbeoefening 2025 – 2028.** Te raadplegen op https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2025-1756.html
10. **VNG.** (2024). Propositie Samen cultuur borgen.
11. **Raad voor Cultuur.** (2024). Toegang tot cultuur; Op weg naar een nieuw bestel in 2029.
12. **Lewis, F., Groot, B., Krans, K.L.S., van Leeuwen, B, van de Wal-Huisman, H., Abma, T.A., Tal, M., van Campen, C., Kiss, K., Bussemaker, J., Finnema, E., Kolsteeg, J., Buskens, E., te Marvelde, D., van den Berg, N.** (2024). Arts in health in the Netherlands: a national agenda. University of Groningen Press. https://doi.org/10.21827/659e5951e7776
13. **Centraal Bureau voor de Statistiek.** Satellietrekening cultuur en media. Geraadpleegd 19-11-2025, van https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2025/16/satellietrekening-cultuur-en-media
14. **Verdrag inzake de bescherming van het immaterieel cultureel erfgoed.** Te raadplegen op https://wetten.overheid.nl/BWBV0005396/2012-08-15
15. **Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.** (4 april 2024). Kamerbrief bij rapport over immaterieel erfgoed.
16. **LKCA.** (2016). Basis voor Cultuureducatie.
17. **Raad voor Cultuur.** (2014). Meedoen is de kunst.

CULTUUR BELEID LEUDAL 2026-2031

Gemeente leudal

Leudalplein 1
6093 HE Heythuysen
t. 0475 859 000

www.leudal.nl